

Καλημέρα αγαπητά παιδιά,

19 Μαΐου σήμερα,

Ημέρα μνήμης του Ποντιακού Ελληνισμού!

Κανείς δεν πρέπει να ξεχνά, και εσείς πρέπει να μαθαίνεται.

Προσπάθησα να συνδυάσω σε αυτό το μάθημά μας, την ιστορία, τα γεγονότα, και να τα ενώσω με την μουσική παράδοση και τα μουσικά όργανα των Ελλήνων των Πόντου.

Στο παρακάτω link μπορείτε να συνδεθείτε διαβάζοντας όλα τα παρακάτω μέσω βίντεο που δημιούργησα!

<https://www.youtube.com/watch?v=k0pxHudVWAo>

Εκατόν ένα χρόνια συμπληρώνονται φέτος από την μαύρη σελίδα στην ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού. Έναν αιώνα μετά, η μνήμη παραμένει ζωντανή, όπως και ο αγώνας για τη διεθνή αναγνώριση της Γενοκτονίας των Ποντίων.

Χρειάστηκαν λίγα μόνο χρόνια ώστε να γίνει εφικτό αυτό που οι Οθωμανοί δεν είχαν καταφέρει επί αιώνες. Να σβήσουν το ελληνικό στοιχείο. Με πρωτοφανή βαρβαρότητα, μεθοδικότητα και σχεδιασμό, οι Νεότουρκοι επιχείρησαν να αφανίσουν τον ποντιακό ελληνισμό από την περιοχή. Μπορεί αριθμητικά να το κατάφεραν, απέτυχαν παταγωδώς ωστόσο να "σβήσουν" την ποντιακή ψυχή και την ιστορική μνήμη για τη Γενοκτονία των Ποντίων, που σήμερα 19 Μαΐου 2020 και 101 χρόνια μετά την τραγωδία παραμένει πιο ζωντανή και επίκαιρη από ποτέ.

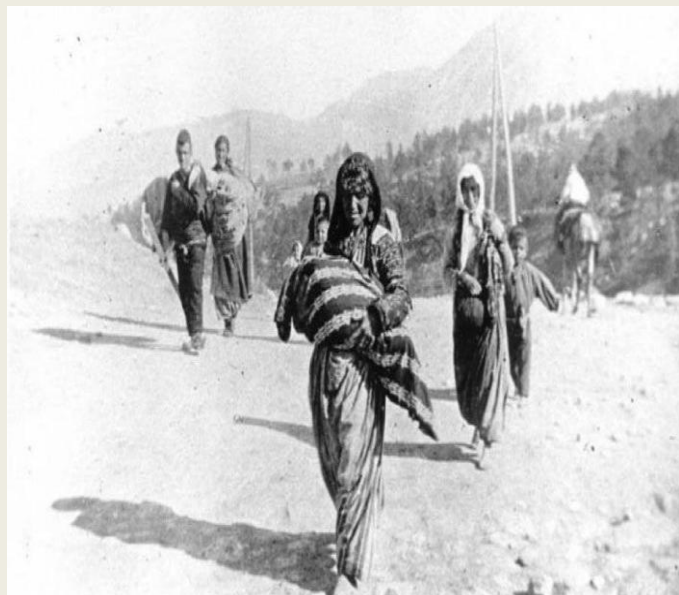
Μετά τη διάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, οι Πόντιοι συνέχισαν να ζουν στα βόρεια της Μικράς Ασίας, τον Πόντο. Αν και αποκομμένοι από τον εθνικό κορμό, το φρόνημα και η ελληνική τους συνείδηση παρέμειναν αναλλοίωτα στο πέρασμα των αιώνων, ακόμη και μετά την Άλωση της Τραπεζούντας το 1461 από τους Οθωμανούς. Αποδεικνύοντας έμπρακτα ότι αποτελούν ένα εκλεκτό τμήμα του ελληνισμού, κυριάρχησαν στην οικονομική και πνευματική ανάπτυξη της περιοχής, αν και αριθμητικά ήταν μειονότητα. Τούτο είχε ως αποτέλεσμα να ακολουθήσει και μία δημογραφική "έκρηξη", εφόσον ο αριθμός τους υπολογίζεται ότι από 265.000 μετά τα μέσα του 17ου αιώνα, ξεπέρασε τις 700.000 στις αρχές του 20ου. Διέθεταν σχολεία, μεταξύ των οποίων το περίφημο Φροντιστήριο της Τραπεζούντας, εφημερίδες, περιοδικά, θέατρα και λέσχες.

Στις 19 Μαΐου 1919, ο Μουσταφά Κεμάλ πατάει το πόδι του στη Σαμψούντα και ξεκινάει και τυπικά η τελευταία και πιο άγρια φάση του σχεδίου εξόντωσης. Λίγες μέρες αργότερα, δίνει αμετάκλητη εντολή για διενέργεια μαζικών επιχειρήσεων κατά του πληθυσμού. Οι πυρπολήσεις χωριών και η εκτοπίσεις πληθυσμών γίνονται πλέον χωρίς έλεος. Οι Τούρκοι προχώρησαν ακόμη και σε αναγκαστικές αποσπάσεις παιδιών από τις οικογένειές τους, τα οποία και έδιναν στα χαρέμια εύπορων Τούρκων. Μέχρι το 1923, η επιχείρηση είχε ολοκληρωθεί, βαμμένη στο αίμα εκατοντάδων χιλιάδων αθώων. Για τον ακριβή αριθμό θυμάτων η εικόνα παραμένει ασαφής. Για τη διεθνή αναγνώριση της Ποντιακής Γενοκτονίας, ξεπέρασε τις 353.000.

Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατέφυγε στην Ελλάδα, συμβάλλοντας σημαντικά στην ανόρθωση του ελληνικού κράτους, ενώ σημαντικός αριθμός των Ποντίων βρέθηκαν ως πρόσφυγες στη Νότια Ρωσία.

Η Βουλή των Ελλήνων, αναγνώρισε τη γενοκτονία το 1994 και ψήφισε την ανακήρυξη της 19ης Μαΐου ως «Ημέρα Μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων στο Μικρασιατικό Πόντο». Εκτός από την Ελλάδα, τη Γενοκτονία των Ποντίων αναγνωρίζουν επίσημα η Κύπρος, η Αρμενία, η Σουηδία, ορισμένες ομοσπονδιακές δημοκρατίες της Ρωσίας, οκτώ πολιτείες των ΗΠΑ, η βουλή της πολιτείας της Νότιας Αυστραλίας, η Αυστρία, η Ολλανδία, και η Διεθνής Ένωση Μελετητών Γενοκτονιών. Η Τουρκία αρνείται με μένος την ύπαρξη γενοκτονίας, αποδίδοντας τους εκατοντάδες χιλιάδες θανάτους, στις κακουχίες του πολέμου. Οι σύγχρονοι Τούρκοι στην πλειοψηφία τους έχουν πλήρη άγνοια για τα γεγονότα, παρά το γεγονός ότι κατά διαστήματα Τούρκοι ιστορικοί "τολμούν" να τα χαρακτηρίσουν ως "γενοκτονία".

Μέχρι τις μέρες μας, οι απόγονοι εκείνων που βίωσαν τη φρίκη της τουρκικής βαρβαρότητας διατηρούν άσβεστη τη φλόγα της ποντιακής κληρονομιάς τους, δίνοντας αγώνες για τη διεθνή αναγνώριση της Γενοκτονίας των Ποντίων. Η ιστορική μνήμη και η κουλτούρα των Ποντίων διατηρούνται αναλλοίωτα. Σε μεγάλο βαθμό βοηθούν σε αυτή την κατεύθυνση η ύπαρξη πολλών ποντιακών συλλόγων ανά την επικράτεια.

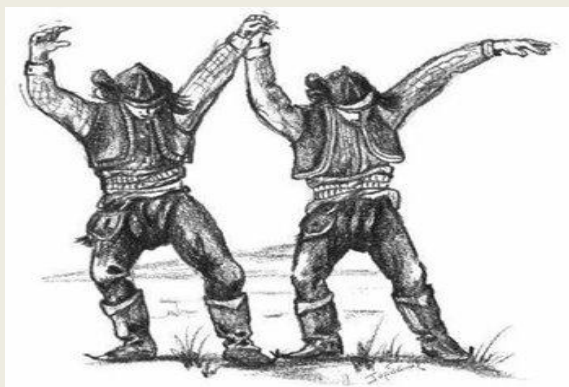

ΚΑΜΙΑΝ ΚΙ ΑΝΑΣΤΑΛΩ ΣΕ
19 ΜΑΙΟΥ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Μουσική παράδοση

Ο Πόντος αποτέλεσε προπύργιο του Ελληνισμού λόγω της γεωγραφικής της θέσης και ανέπτυξε ενδιαφέρουσα μουσική παράδοση η οποία διατηρείται έως σήμερα. Τα ποντιακά τραγούδια δημιουργήθηκαν όπως όλα τα δημοτικά τραγούδια. Δημιουργός ενός δημοτικού τραγουδιού/ποντιακού είναι ένα άτομο. Συνήθως αυτό το άτομο μαθαίνει για κάποιο συγκλονιστικό γεγονός ευχάριστο ή δυσάρεστο και δοκιμάζει να το εκφράσει. Έτσι δημιουργείται η έμπνευση και εν συνεχεία το λαϊκό τραγούδι. Αν είναι πολύ πετυχημένο ο λαός το μαθαίνει και το διαδίδει, έτσι μεταδίδεται από γενιά σε γενιά προφορικά, δια ζώσης. Αυτή η διαδικασία ακολουθήθηκε και στα ποντιακά τραγούδια.

Οι λαϊκοί οργανοπαίκτες του Πόντου με πρώτο το λυράρη είναι οι δημιουργοί των περισσότερων ποντιακών τραγουδιών. Στα ποντιακά τραγούδια υμνείται ο έρωτας, ο θρίαμβος της φυλής και οι συμφορές της. Επίσης παίζουν και τραγουδούν ενάντια στο θάνατο υμνούν την ποντιακή γη και τις ομορφιές της εκφράζουν την ομορφιά και την χαρά της ζωής και τον πόνο. Τραγουδούν επίσης τον ξεριζωμό από την πατρίδα τους, τραγουδούν την αγάπη τους για το ωραίο, το γνήσιο και το παραδοσιακό. Το ποντιακό τραγούδι μένει διαχρονικό.

Η ανάπτυξη των ποντιακών τραγουδιών χωρίζεται σε 3 μεγάλες περιόδους.

-1η περίοδος είναι η βυζαντινή περίοδος από τον 10ο αιώνα μ.Χ μέχρι την άλωση της Τραπεζούντας από τους Τούρκους το 1461 μ.Χ. Τα τραγούδια αυτά είναι τα έπη των ακριτών(ακριτικά τραγούδια).

-2η περίοδος είναι η μεταβυζαντινή από τον 15ο αιώνα έως και τον 19ο αιώνα. Τα τραγούδια αυτά εκφράζουν τον θρήνο για την εθνική συμφορά με την άλωση της πόλης και από την άλλη την ελπίδα για την αναγέννηση του έθνους.

-3η περίοδος είναι η σύγχρονη. Σε αυτήν είναι όλα τα νεότερα τραγούδια που ασχολούνται με την κοινωνική ζωή και αποτελούν την συνέχιση της ποντιακής παράδοσης.

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται στα ποντιακά τραγούδια είναι η ποντιακή διάλεκτος, ελληνικότατη και εκφραστικότατη.

Μουσικά όργανα
Κεμεντζέ - λύρα Πόντου

"Τη κεμεντζές -ι- μ' το τοξάρ' πάει κι έρται και ρωτά σε,
τα νύχτας τη Καλανταρί μανάχον πως κοιμάσαι"

Αρκεί ένα σύρσιμο του δοξαριού πάνω στις χορδές της για να σε διαπεράσει ένα μεγάλο ρίγος έντονων συναισθημάτων. Η ποντιακή λύρα, η κεμεντζέ όπως είναι το όνομά της, είναι το βασικότερο μουσικό όργανο των Ποντίων.

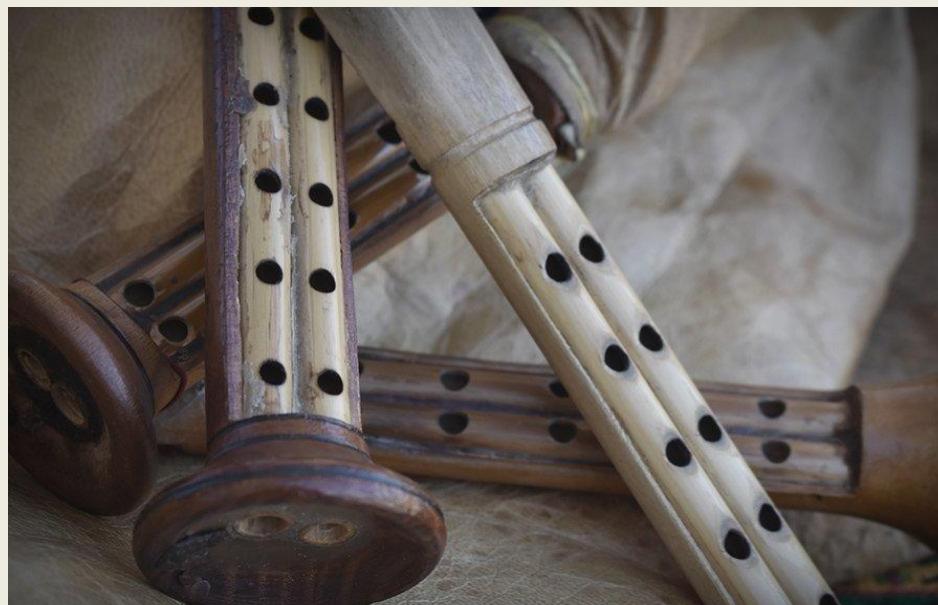
Κεμανές

Αν και μοιάζει αρκετά με την ποντιακή λύρα, διαφέρει τόσο από θέμα κατασκευής, ρεπερτορίου, ενώ έχει και μεγαλύτερες τεχνικές δυνατότητες.

Ο λόγος για τον κεμανέ, ένα παραδοσιακό μουσικό όργανο των Ελλήνων της Καππαδοκίας και του Ατά Παζάρ' (Βιθυνία) που έγινε αγαπητό και στον Πόντο, με την ιστορία του να χάνεται στη βυζαντινή και μεταβυζαντινή εποχή.

Αγγείον

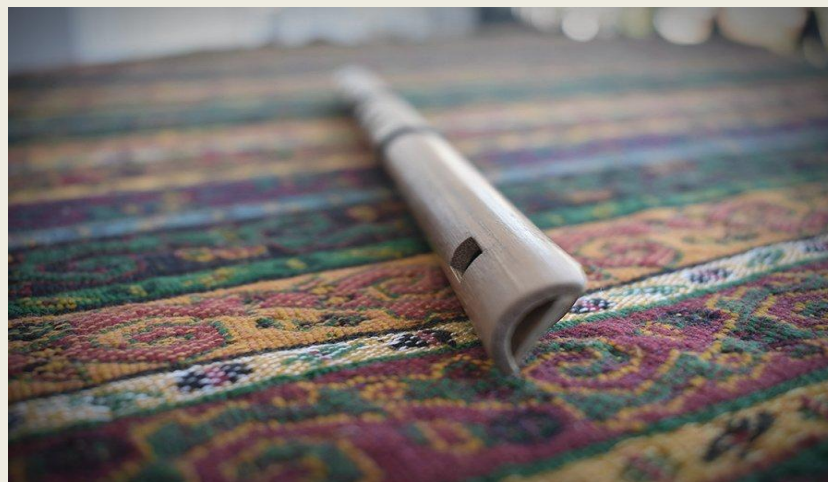
Ένα κατ' εξοχήν μουσικό όργανο για εξωτερικούς χώρους και ιδιαίτερα εκστασιακό. Απόγονος του αρχαίου άσκαυλου που είναι γνωστός ως αγγείον, τουλούμ', τούλουμπαν και τουλούμ'-ζουρνά. Μετά τη λύρα ήταν το πιο διαδεδομένο και το πιο αγαπητό όργανο στους Ποντίους του ανατολικού Πόντου.

Ζουρνάς

Αν και ο ήχος του είναι διαπεραστικός και οξύς, ο ζουρνάς, ή οξύαυλος, όπως ήταν το όνομά του στην αρχαία Ελλάδα, είναι το μεγαλύτερο σε ηχητική ένταση, μαζί με το νταούλι, παραδοσιακό μουσικό όργανο του Πόντου. Λόγω της μεγάλης αυτής ιδιαιτερότητας του οργάνου σπάνια κάποιος καλλιτέχνης θα τον συνοδεύσει στο τραγούδι.

Χειλιαύριν

Πνευστό βουκολικό μουσικό όργανο που έπαιζαν οι βοσκοί στα βουνά του Πόντου για να περάσουν ευχάριστα τις ατελείωτες ώρες της μοναξιάς τους.

Νταούλι

"Παίζ' ο ζουρνάς κρούει το ταούλ' τη νύφε πάνε παίρ'νε,
τη νύφε την καλόβουλον και 'ς ση γαμπρού θα φέρ'νε".

Ένα συνοδευτικό παραδοσιακό όργανο, μεγάλης ηχητικής έντασης, γι' αυτό το προτιμούσαν μαζί με το αγγείο ή το ζουρνά, και σπανιότερα της λύρας, σε εξωτερικούς και λιγότερο σε κλειστούς χώρους. Είναι το όργανο που δίνει ρυθμό στα ποντιακά γλέντια.

Ο ρόλος των ποντιακών τραγουδιών είναι σημαντικός. Μεταφέρουν από γενιά σε γενιά την ιστορία των προγόνων, την δυστυχία που υπέστησαν οι Έλληνες στη γη του Πόντου, την υψηλή ιδέα της ελευθερίας και την αισιοδοξία ότι :

"η Ρωμανία κι αν πέρασεν, ανθεί και φέρει κι άλλο"

που σημαίνει:

"το έθνος και αν σκλαβώθηκε θα αναστηθεί και πάλι".

Εκπαιδευτικός Μουσικής
Άννα Μαρία Κότσιφα
Μάιος 2020

